

NOWE
WYDANIE
MATURA
2025

POLSKI NA STO PROCENT

ZBIÓR ZADAŃ MATURALNYCH
ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

KRZYSZTOF ANDRULONIS

KRZYSZTOF ANDRULONIS

Polski na sto procent

Zbiór zadań maturalnych

ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

Nowe wydanie

Matura 2025

Wersja demonstracyjna

WARSZAWA 2024

© Copyright by Indeks w Kieszeni, Warszawa 2024

Wydanie II

Autor: Krzysztof Andrulonis

Projekt graficzny okładki: Grzegorz Przybyło, Justyna Książek

ISBN: 978-83-68290-02-8

Wydawnictwo Indeks w Kieszeni

IWK MAT sp. z o.o.

www.indekswkieszeni.pl

Spis treści

Część I. Test historycznoliteracki

ZAKRESY PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

Antyk grecko-rzymski	7
Biblia	26
Średniowiecze	38
Renesans	49
Barok	62
Oświecenie	77
Romantyzm	83
Pozytywizm	106
Młoda Polska	119
Dwudziestolecie międzywojenne	128
Literatura wojny i okupacji	137
Literatura najnowsza (po 1945 roku)	145

ZAKRES ROZSZERZONY

Zadania	161
---------------	-----

Część II. Język polski w użyciu

Zestaw nr 1	186
Zestaw nr 2	190
Zestaw nr 3	195
Zestaw nr 4	199

Część III. Uzupełnienia

Materiał nr 1. Przykładowe tematy wypracowań maturalnych	204
Materiał nr 2. Lista lektur obowiązkowych na egzaminie maturalnym w latach 2025–2028.....	209
Materiał nr 3. Pula pytań jawnych na ustnym egzaminie maturalnym w latach 2025–2028	210
Klucz odpowiedzi	216

Biblia

Zadanie 21.

Zapoznaj się z poniższym tekstem i odpowiedz na pytania.

Czesław Miłosz

Lektury

Zapytałeś mnie, jaka korzyść z Ewangelii czytanej po grecku.

Odpowiem, że przystoi, abyśmy prowadzili

Palcem wzdłuż liter trwalszych niż kute w kamieniu,

Jak też abyśmy, z wolna wymawiając głoski,

Poznawali prawdziwe dostojęstwo mowy.

Przymuszonym uwagą, nie dalszy niż wczoraj

Wyda się tamten czas, choć twarze cesarów

Inne dziś na monetach. Ciągle trwa ten eon,

Lęk i pragnienie te same, oliwa i wino,

I chleb znaczą to samo. Również chwiejność rzeszy

Chciwej jak niegdyś cudów. Nawet obyczaję,

Uczyły weselne, leki, płacze po zmarłych

Różnią się tylko pozornie. Na przykład i wtedy

Pełno było tych, których w tekście się nazywa

"*Daimonizomenoi*", czyli biesujących

Albo i biesowatych (gdyż "opętanymi"

Język nasz ich mianuje z fantazji słownika).

Drgawki, na ustach piana, zgrzytanie zębami

Nie uchodziły wtedy za znamię talentów.

Biesowaci nie mieli pism ani ekranów,

Rzadko tykając sztuki i literatury.

Niemniej przypowieść o nich pozostaje w mocy:

Że duch nimi władający może wstąpić w wieprze,

Które, zdesperowane tak nagłym zderzeniem

Dwóch natur, swojej własnej i lucyferycznej,

Skaczą w wodę i toną. Co wciąż się powtarza.

I tak na każdej stronie wytrwały czytelnik

Dwadzieścia wieków widzi jako dni dwadzieścia

Kres mającego raz kiedyś eonu.

Czesław Miłosz, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2011

21.1. Wyjaśnij, jakie przesłanie płynie z wiersza Czesława Miłosza.

.....
.....
.....

21.2. Uzupełnij poniższą tabelę.

Środek poetyckiego obrazowania	Cytat	Funkcja
	<i>liter trwalszych niż kute w kamieniu</i>	
przerzutnia		
	<i>twarze <u>cezarów</u> Inne dziś na monetach</i>	

Zadanie 22.

Określ, czy poniższe zdania są prawdziwe, czy fałszywe. Poniżej zapisz poprawne wersje zdań zawierających błędy.

Stary Testament składa się z 27 ksiąg, a Nowy Testament – z 46 ksiąg.	P	F
Pięć pierwszych ksiąg Starego Testamentu nazywa się inaczej Torą.	P	F
Dzieje Apostolskie należą do Nowego Testamentu.	P	F
Księga Izajasza należy do Nowego Testamentu	P	F

.....

Średniowiecze

Zadanie 37.

Zapoznaj się z poniższymi tekstami i odpowiedz na pytania.

Tekst 1.

Henryk Sienkiewicz

Ogniem i mieczem (fragmenty)

Tatarzy rzucili się raz i drugi kupą na rycerza, ale on już oparł się plecami o dąb, a od przodu nakrył się wichrem miecza — i ciął straszliwie. Trupy zaczerniły mu się pod nogami — inni cofnęli się, zdjęci paniczną trwogą. [...]

Widząc to, rozwścieczona orda spędziła kozaków — i naokół rozległy się dzikie wołania:
— Uk! uk!...

Wówczas na widok łuków i strzał wysypywanych z kołczanów pod nogi, poznał i pan Podbiپیęta, że zbliża się godzina śmierci, i rozpoczął litaniją do Najświętszej Panny.

Uczyniło się cicho. Tłumy zatrzymały dech, oczekując, co się stanie.

Pierwsza strzała świsnęła, gdy pan Longinus mówił: „Matko Odkupiciela!” — i obtarła mu skroń.

Druga strzała świsnęła, gdy pan Longinus mówił: „Panno wślawiona!” — i utkwiała mu w ramieniu.

Słowa litanii mieszały się ze świstem strzał.

I gdy pan Longinus powiedział: „Gwiazdo zaranna!” już strzały tkwiły mu w ramionach, w boku, w nogach... Krew ze skroni zalewała mu oczy i widział już jak przez mgłę łąkę, Tatarów, nie słyszał już świstu strzał. Czuł, że słabnie, że nogi chwieją się pod nim, głowa opada mu na piersi... nakoniec ukląkł.

Potem, na wpół już z jękiem, powiedział pan Longinus: „Królowo Anielska!” — i to były jego ostatnie słowa na ziemi.

Aniołowie niebiescy wzięli jego duszę i położyli ją jako perłę jasną u nóg „Królowej Anielskiej”.

Henryk Sienkiewicz, *Ogniem i mieczem*, Wrocław 1997

Tekst 2.

Autor nieznany

Pieśń o Rolandzie (fragment)

Hrabia Roland leży pod sosną. Ku Hiszpanii obrócił twarz. Wiele rzeczy przychodzi mu na pamięć: tyle ziem, które zdobył dzielny rycerz, i słodka Francja, i krewniacy, i Karol Wielki, jego pan, który go wychował. Płacze i wzdycha, nie może się wstrzymać. Ale nie chce przepomnieć siebie samego; bije się w piersi i prosi Boga o przebaczenie: „Prawdziwy Ojciec, któryś nigdy nie skłamał, ty, któryś przywołał świętego Łazarza spośród umarłych, ty, któryś ocalił Daniela spomiędzy lwów, ocal moją duszę od wszystkich niebezpieczeństw za grzechy, którem popełnił w życiu!”. Ofiarował Bogu swą prawą rękawicę, święty Gabriel wziął ją z jego dłoni. Opuścił głowę na ramię; doszedł ze złożonymi rękami swego końca. Bóg zsyła mu swego anioła Cherubina i świętego Michała Opiekuna; z nimi przyszedł i święty Gabriel. Niosą duszę hrabiego do raj.

Autor nieznany, *Pieśń o Rolandzie*, Warszawa 1994

37.1. Wskaż po dwa podobieństwa i dwie różnice występujące między zachowaniem Podbiپیęty i Rolanda w obliczu zbliżającej się śmierci.

Podobieństwa	Różnice

37.2. Podaj nazwę toposu, do którego nawiązują obydwa cytowane fragmenty.

.....

Młoda Polska

Zadanie 111.

Zapoznaj się z poniższym tekstem i odpowiedz na pytanie.

Andrzej Z. Makowiecki

Nazwy używane zamiennie z terminem: Młoda Polska (fragment)

[...] terminem często używanym zamiennie z nazwą Młoda Polska jest neoromantyzm. Całkiem inaczej niż modernizm zwraca uwagę nie na nowe zjawiska literatury i kultury, ich elementy dotąd nieobecne, ale stara się podkreślić związek epoki z filozoficzną i literacką tradycją dziewiętnastowiecznej Europy, akcentuje powracanie do przeszłości i w ten sposób sygnalizuje ciągłość i odnawianie się kultury. W terminologii historycznoliterackiej nazwa „neoromantyzm” pojawiła się w pierwszych latach XX wieku i kierowała uwagę ku tym elementom literatury Młodej Polski, które były świadectwem nawiązywania do myśli i pisarstwa wielkich romantyków.

Andrzej Z. Makowiecki, *Młoda Polska. Podręcznik dla klasy trzeciej szkoły średniej*, Warszawa 1998

Podaj przykład dzieła literackiego, które, ze względu na obecność aluzji lub bezpośrednich nawiązań do epoki romantyzmu, uzasadniałoby stosowanie nazwy *neoromantyzm* w stosunku do epoki Młodej Polski. Uzasadnij wybór.

.....
.....
.....
.....
.....

Literatura współczesna (po 1945 roku)

Zadanie 138.

Zapoznaj się z poniższymi tekstami i odpowiedz na pytania.

Tekst 1.

Albert Camus

Dżuma (fragment)

Zło na świecie płynie niemal zawsze z niewiedzy, dobra zaś wola może wyrządzić tyleż szkód co niegodziwość, jeśli nie jest oświecona. Ludzie są raczej dobrzy niż źli, i w gruncie rzeczy nie o to chodzi. Ale nie wiedzą w mniejszym lub w większym stopniu; jeśli zaś mowa o tym, co nazywa się cnotą lub występkiem, najbardziej rozpaczliwym występkiem jest niewiedza,

która mniema, że wie wszystko, i czuje się wówczas upoważniona do zabijania. Dusza mordercy jest ślepa i bez największej jasności widzenia nie ma prawdziwej dobroci ani miłości.

Albert Camus, *Dżuma*, Warszawa 1970

Tekst 2.

Platon

Protagoras (fragment)

— [...] Głupotą nazywacie może coś w tym rodzaju: żywić błędne mniemanie i mieć mylny sąd o rzeczach wielkiej wagi?

I na to się wszyscy zgodzili.

— Więc ja powiadam: Na to, co złe, nikt z własnej woli i chęci nie pójdzie ani na to, co uważa za złe. To, zdaje się, nawet nie leży w naturze człowieka. I żeby chciał iść w kierunku, który uważa za zły, zamiast w dobrym. A gdyby trzeba koniecznie z dwojga złego wybierać jedno, nikt chyba nie wybierze zła większego, jeśli mu wolno wybrać mniejsze?

Na to wszystko zgodziliśmy się wszyscy razem.

Platon, *Protagoras*, Warszawa 1958

Rozstrzygnij, czy stanowiska reprezentowane przez Sokratesa, wypowiadającego się w cytowanym fragmencie *Protagorasa* Platona, i narratora *Dżumy* Alberta Camusa, są podobne. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZAKRES ROZSZERZONY

Zadanie 166.

Zapoznaj się z poniższym tekstem i odpowiedz na pytanie.

Tekst 1.

Michaił Bułhakow

Mistrz i Małgorzata (fragment)

– Jestem – znękanym głosem zaczął bufetowy – kierownikiem bufetu w teatrze Varietes...
Artysta jakby zatykając usta bufetowemu wyciągnął upierścienioną, połyskującą szlachetnymi kamieniami rękę i przemówił z wielkim zapałem:

- Nie, nie, nie! Ani słowa więcej! Nigdy, w żadnym wypadku! Niczego do ust nie wezmę w pańskim bufecie! Przechodziłem wczoraj, szanowny panie, obok pańskiego bufetu i do tej chwili nie mogę zapomnieć ani jesiotra, ani bryndzy! Łaskawco! Zielona bryndza nie istnieje, ktoś musiał pana oszukać. Bryndza powinna być biała. [...] Nie, mój drogi, tak być nie może!
- Przepraszam – przemówił oszołomiony tą niespodziewaną napaścią Andrzej Fokicz –
- przyszedłem w innej sprawie i jesiotr nic tu nie ma do rzeczy...
- Jakże to, jesiotr nie ma nic do rzeczy, skoro jest zepsuty?
- Przysłano nam jesiotra drugiej świeżości – oznajmił bufetowy.
- Kochaneczku, to nonsens!
- Co nonsens?
- Druga świeżość to nonsens! Świeżość bywa tylko jedna – pierwsza i tym samym ostatnia. A skoro jesiotr jest drugiej świeżości, to oznacza to po prostu, że jest zepsuty.

Michaił Bułhakow, *Mistrz i Malgorzata*, Warszawa 1998

Tekst 2.

Anetta Bogusława Strawińska

Kreowanie znaczeń w nowomowie (fragment)

Ważną cechą nowomowy jest istnienie tabu językowego, którego najbardziej drastycznym przejawem jest zakaz używania pewnych słów czy wyrażeń lub korzystanie z bogatego repertuaru eufemizmów. Dodatkową cechą nowomowy jest stosowanie zwrotów konwencjonalnych; stereotypowych. Ujmowanie myśli w schematy służy ułatwianiu zapamiętywania przekazu i ułatwia przyswajanie zawartych w nim treści.

Alicja Kisielewska, Monika Kostaszuk-Romanowska, Andrzej Kisielewski (red.),
PRL-owskie re-sentymenty, Gdańsk 2017

Rozstrzygnij na podstawie obydwu tekstów, czy w przytoczonym fragmencie *Mistrza i Malgorzaty* Michaiła Bułhakowa występuje zjawisko nowomowy. Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Klucz odpowiedzi

Zadanie 21.

1. Czesław Miłosz w swoim wierszu zachęca do nieustannego powracania do tekstów biblijnych, ponieważ zawarte są w nich prawdy uniwersalne, równie dobrze odnoszące się do realiów sprzed dwóch tysięcy i więcej lat, jak i do współczesności. Dzięki nim lepiej dostrzec możemy mechanizmy rządzące rzeczywistością.
- 2.

Środek poetyckiego obrazowania	Cytat	Funkcja
porównanie	<i>liter trwalszych niż kute w kamieniu</i>	Ma ono na celu uwydatnić trwałość słowa biblijnego i jego nieprzemijającą aktualność.
przerzutnia	<i>Również chwiejność rzeszy Chciwej jak niegdyś cudów.</i>	Służy ona podkreśleniu znaczenia cechy przypisywanej rzeszy ludzkiej.
metonimia	<i>twarze <u>cezarów</u> Inne dziś na monetach</i>	Słowo „cezar”, oznaczające władcę starożytnego Rzymu, jest tu użyte jako uniwersalnego określenie osoby sprawującej rządy.

Zadanie 22.

F, P, P, F

Stary Testament składa się z 46 ksiąg, a Nowy Testament – z 27 ksiąg.
Księga Izajasza należy do Starego Testamentu.

Zadanie 37.

- 1.

Podobieństwa	Różnice
Zarówno Longinus, jak i Roland umierają modląc się zgodnie ze swoją wiarą.	Roland umiera poza głównym polem bitwy, na wzgórzu, w spokoju, podczas gdy Longinus ginie przeszywany przez strzały kozaków.
Dusze Rolanda i Longinusa zostają zabrane tuż po śmierci do nieba.	Roland umiera w pozycji leżącej, zaś Longinus klęcząc.

2. ars (bene) moriendi / „sztuka (dobrego) umierania”

Zadanie 111.

Za dzieło takie można z pewnością uznać *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego. Znajdujemy w nim m.in. scenę widzenia Marysi i Widma, która jest wzorowana na spotkaniu Jasiątka i Karusi w *Romantyczności* Adama Mickiewicza, a ponadto stanowi polemikę z modelem miłości romantycznej.

Zadanie 138.

Stanowiska te są do siebie podobne – zarówno Sokrates, jak i narrator w cytowanym fragmencie *Dżumy* uważają, że zło wynika z braku wiedzy, z nieświadomości tego, że coś jest niewłaściwe, nie powinno być wykonywane w określony sposób.

Zadanie 166.

W podanym fragmencie *Mistrza i Małgorzaty* występuje zjawisko nowomowy. Ponieważ władze systemu komunistycznego nie mogą przyznać, że zaopatrują restauracje w nieświeże produkty, które nie nadają się do spożycia, to nakazują stosowanie eufemizmu „druga świeżość”. Tymczasem Woland, zgodnie ze zdrowym rozsądkiem, zauważa, że coś może być świeże albo nieświeże, inne opcje nie wchodzą w grę.

Egzamin maturalny z języka polskiego wiąże się ze sporym wyzwaniem dla uczniów. Z jednej strony wymaga zdolności logicznego myślenia oraz sprawnego posługiwania się słowem pisanim. Z drugiej wymaga szerokiego zasobu wiedzy z zakresu historii literatury i kultury oraz wiedzy o języku, nie wspominając o kontekstach, które trzeba zaczerpnąć z historii, filozofii, psychologii, socjologii i wielu innych dziedzin.

To wszystko powoduje, że matura z języka polskiego wymaga zróżnicowanych oraz dobrze przemyślanych form przygotowań. Nie wystarczy jakakolwiek forma praktyki, ćwiczenia powinny być właściwie ukierunkowane, tak aby sprawdzały te kompetencje, które faktycznie są sprawdzane na egzaminie.

Poszukujesz dokładnie czegoś takiego? W takim razie nie musisz się więcej trudzić – znalazłeś to, czego szukałeś! **Zbiór zadań, który Ci udostępniamy, w kompleksowy sposób pozwala sprawdzić Twoje umiejętności w praktyce. Jednocześnie, dzięki interesującemu doborowi materiałów źródłowych, daje Ci możliwość dalszego pogłębiania swojej wiedzy.**

Wszystkie polecenia w tej publikacji są wzorowane na tych, których możesz spodziewać się na prawdziwym egzaminie. Został do nich dołączony obszerny klucz odpowiedzi, dzięki któremu będziesz mógł na bieżąco sprawdzać poprawność swoich rozwiązań. Powodzenia!

Wydawnictwo

Partner wydania

Warszawa 2023
ISBN: 978-83-969868-3-2